

RIKSFÖRENINGEN FÖR SKOLSKÖTERS KOR
SEKTION I SVENSK SJUKSKÖTERSKEFÖRENING

Mottagare: Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: ju.krim@regeringskansliet.se

Östersund 2023-04-24

Remissvar avseende SOU 2022:67 Vägar till ett tryggare samhälle, kraftsamling för barn och unga.

Diarienummer: Ju2022/03613

Riksföreningen för skolsköterskor har tagit del av remissen och önskar framföra följande synpunkter.

Riksföreningen för skolsköterskor konstaterar att ingen av elevhälsans professionsföreningar har varit tillfrågad i arbetet med detta delbetänkande, detta ser vi som högst olyckligt då vi kan bidra med värdefull kunskap kring det främjande och förebyggande arbetet i skolan. Inte heller kan vi se att någon av elevhälsans professionsföreningar finns med som remissinstans, även det anser vi en aning märkligt då vår förening representerar den profession i skolan som faktiskt träffar samtliga barn och ungdomar i skolan. Mot bakgrund av detta väljer Riksföreningen för skolsköterskor att svara på denna viktiga remiss.

Från Riksföreningens sida delar vi till stora delar Trygghetsberedningens bedömningar och ser positivt på de förslag som framförs i betänkandet, vi vill dock framföra följande:

Sammanfattning:

På flera håll i delbetänkandet förs fram att de riskfaktorer som enligt forskningen är centrala för att barn och unga ska involveras i allvarlig kriminalitet är bland annat en ofullständig skolgång. Samtidigt utgör exempelvis en fullgjord skolgång och tidigt stöd till familjer som har behov av tydliga skyddsfaktorer. Riksföreningen för skolsköterskor håller med om dessa påståenden och anser att det är av största vikt att det främjande och förebyggande arbetet i skolan utökas och utvecklas. En välfungerande och likvärdig elevhälsa där tidiga och rätta insatser sätts in skapar förutsättningar för barn och ungdomar att klara skolan.

Trygghetsberedningen lyfter att skolan är en central aktör i arbetet för att tidigt upptäcka barn i riskzon och vidta adekvata åtgärder. I beredningens arbete har det framkommit önskemål om att skolan ska ta ett större ansvar när det gäller att förebygga brott och hantera utsatthet för brott men även farhågor för att ett sådant ansvar skulle kunna gå ut över skolans pedagogiska grunduppdrag. Riksföreningen delar dessa farhågor och anser det är av

största vikt att det noggrant tydliggörs vilket ansvar skolan skall ha i det brottsförebyggande arbetet. Riksföreningen ser att ett sätt att tidigt upptäcka barn i riskzon är att skolsköterskors hälsosamtal innehåller frågor om bland annat våld och utsatthet. Vi anser att Skolverket och Socialstyrelsen ska titta över Vägledning för Elevhälsan och i denna tydligare precisera vad hälsobesöken skall innehålla. Som det är idag är det just en vägledning och det är upp till varje huvudman att avgöra innehållet i hälsobesöken, detta innebär att långt ifrån alla skolsköterskor ställer frågor om våld och utsatthet.

Psykisk ohälsa (depressioner, ångest, oro, nedstämdhet, självmordsbenägenhet, emotionell stress) har visat sig ha samband med en förhöjd risk för våldsutövning mot en partner. Riksföreningen för skolsköterskor anser att det är hög tid att införa psykisk hälsa som ett ämne i skolan. Genom att tidigt, och återkommande genom hela skoltiden, ge barn och ungdomar kunskap i detta ämne är vi säkra på att en del av den psykiska ohälsan vi ser idag skulle minska.

Problematisk skolfrånvaro är en faktor till att elever inte fullgör sin skolgång. Riksföreningen anser att TSI är ytterst viktigt att sätts i ett mycket tidigt skede. Vår bild är tyvärr att insatser som TSI, SSPF, SIG etc. ofta sätts in när det gått för lång tid.

2.2.3 Samverkan för ett effektivt brottsförebyggande arbete

Sekreteress lyfts återkommande fram som ett hinder för informationsdelning i lokalt brottsförebyggande arbete.

Riksföreningen välkomnar den särskilda utredare som tillsatts och som ska lämna förslag på förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan brottsbekämpande myndigheter och vissa andra statliga och kommunala myndigheter samt enskilda huvudmän för fristående skolor. Som det är i dagsläget så anser Riksföreningen för skolsköterskor att sekretess många gånger är ett hinder för samverkan.

3.1.2 De mest brottsaktiva barnen

Psykisk ohälsa och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är vanliga, till exempel bland de barn och unga som placeras inom SIS, där sju av tio har minst en fastställd psykiatrisk diagnos.

Riksföreningen för skolsköterskor anser att det är hög tid att införa psykisk hälsa som ett ämne i skolan, genom att ge barn och unga verktyg att använda när livet utmanar samt att vi återkommande diskuterar detta ämne i skolan skulle kunna leda till att den psykiska ohälsan minskar. Riksföreningen anser även att kunskapen om NPF bland skolans personal måste bli bättre, förslagsvis genom att ge mer kunskap om detta i lärarutbildningen.

5.2.2 Skolan

Skolans och elevhälsans goda kännedom om barn ger dem också en nyckelroll i att uppmärksamma och agera när det finns stödbehov.

Riksföreningen för skolsköterskor anser att vår profession har en unik position på skolan i och med att vi faktiskt träffar alla elever. Vi anser att Skolverket och Socialstyrelsen skall få i uppdrag att se över Vägledning för elevhälsan så att det blir fler skallkrav gällande innehållet i hälsobesöken. På så sätt nås en likvärdighet gällande omhändertagande av barnen och ungdomarna och vi får lättare att tidigt fånga upp de barn och ungdomar som är i behov av stöd och adekvat stöd kan sättas in i tid. Därmed torde antalet barn och ungdomar som inte når kunskapskraven minska.

8.2.1 Den nationella styrningen av det brottsförebyggande området som berör barn och unga behöver utvecklas

- *Skolans roll när det gäller att förebygga brott och hantera utsatthet för brott bör tydliggöras*

Riksföreningen för skolsköterskor anser att detta är av största vikt, skolan är en arena där vi når nästintill uteslutande alla barn och det främjande och förebyggande arbetet måste utökas och utvecklas. Dock behöver skolans roll utredas och tydliggöras ytterligare.

8.2.2 Barn som är i riskzon behöver upptäckas i tid

- *Verksamheter som möter barn och unga bör ha kunskap om de risk- och skyddsfaktorer som kan leda till eller förebygga ett kriminellt eller våldsamt beteende. Det måste även finnas rutiner på plats som fångar upp barn i riskzon samt kunskap om vilket stöd som kan vara aktuellt.*

Ett sätt att tidigt upptäcka barn i riskzon är att skolsköterskors hälsosamtal innehåller frågor om bland annat våld och utsatthet. Riksföreningen för skolsköterskor anser att Skolverket och Socialstyrelsen ska titta över Vägledning för Elevhälsan och i denna tydligare precisera vad hälsobesöken skall innehålla. Som det är idag är det just en vägledning och det är upp till varje huvudman att avgöra innehållet i hälsobesöken, detta innebär att långt ifrån alla skolsköterskor ställer frågor om våld och utsatthet.

- *Systemet med orosanmälningar är centralt för att barn och unga ska få tillgång till stöd och skydd. Det behöver därför säkerställas att systemet fungerar ändamålsenligt och på det sätt som är avsett. Socialtjänsten i hela landet måste ha kompetens och kapacitet att hantera de anmälningar som görs samt vidta erforderliga åtgärder.*

Riksföreningen för skolsköterskor anser att det är av största vikt att se över de sekretessgränser som ofta kan vara till ett hinder i samverkan mellan framför allt Socialtjänsten och skolan.

8.2.3 Stödinsatser till och samverkan kring barn och unga i riskzon behöver utvecklas och ske i lägre åldrar

- *Insatser för barn och unga i riskzon behöver sättas in i lägre åldrar och i ett tidigare skede än vad som sker i dag.*

Skolsköterskor har hälsobesök med alla barn i förskoleklass (eller åk 1). Genom att, i Vägledning för elevhälsan, tydliggöra innehållet i dessa hälsobesök så att det inte är upp till varje huvudman att bestämma innehållet i dessa besök så kan vi fånga upp barn tidigare.

- *Möjligheten att dela relevant information mellan samverkansparter är viktig för ett effektivt arbete.*

Riksföreningen för skolsköterskor anser att det är av största vikt att, för att samverkan ska vara effektiv och fruktbar, se över de sekretessregler som idag finns mellan de olika aktörerna. Regler som i dagsläget många gånger utgör ett hinder för samverkan.

8.2.4 Behov av kunskapsutveckling, uppföljning och utvärdering

- *Mer utvärdering av lokalt brottsförebyggande arbete som berör barn och unga behövs för att öka kunskapen om vilka insatser som fungerar.*

Trygghetsberedningens förslag:

- *Regeringen ska ge Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga vilka insatser som kommuner erbjuder barn och unga som utsatts för våld i en nära relation, i vilken utsträckning dessa insatser faktiskt används samt hur effektiva de är. Kartläggningen ska också omfatta insatser som erbjuds unga utövare av våld i nära relationer. Socialstyrelsen ska även ges i uppdrag att ta fram ett kunskapsunderlag avseende våld i barns och ungas nära relationer för yrkesverksamma i kommuner och regioner.*

Riksföreningen vill trycka lite extra på att titta på evidens gällande de insatser som sätts in.

Mia Göransdotter Hammar
Ordförande
Riksföreningen för skolsköterskor

Marie Hilli
Ledamot
Riksföreningen för skolsköterskor

Ulrika Brännström
Ledamot
Riksföreningen för skolsköterskor